

Nr 757

Av herrar **Wedén** och **Hedin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109, angående ny organisation av krigsmaktens högsta ledning.

(Lika lydande med motion nr 636 i Första kammaren)

I proposition nr 109 har Kungl. Maj:t framlagt ett förslag om omorganisation av krigsmaktens högsta ledning, innebärande bl. a. att försvarsgrenschefernas chefskap över respektive tygförvaltande verk skall upphöra.

Kungl. Maj:t grundar propositionen i detta hänseende på ett majoritetsförslag av 1960 års försvarsledningsutredning. Förslaget — mot vilket två av utredningens ledamöter reserverat sig — mötte starkt motstånd hos flertalet remissmyndigheter. Dessa motstridiga uppfattningar återspeglar sig enligt vår uppfattning även i propositionen, vars argumentering lika väl synes kunna stödja ett bibehållande av nuvarande ordning. Det kan även nämnas att 1958 års försvarsledningskommitté — den expertgrupp som utförde förarbetet för 1960 års försvarsledningsutredning — för sin del icke ansett sig böra föreslå någon ändring i chefskapet.

Vi anser oss sålunda kunna konstatera att här föreligger ett förslag om en radikal reform, om vars lämplighet skilda åsikter råder. Till att börja med har det sin upprinnelse i en oenig utredning, vidare har en stark majoritet av remissmyndigheterna avstyrkt förslaget, och slutligen är de i propositionen anförda motiven för reformen i fråga allt annat än övertygande. Enbart nu redovisade förhållanden finner vi utgöra tillräckliga skäl för ett avslag. Vi vill dock utveckla sakfrågan närmare.

En återblick i tiden visar, att före omorganisationen av försvarsgrensförvaltningarna i januari 1944 försvarsgrenschef inte hade det inflytande som erfordras. De ökade kraven på samordning mellan materielanskaffning å ena sidan samt organisation, utrustning och utbildning av förband å andra sidan fordrade en förändring. Den personalunion mellan försvarsgrenschef och chef för försvarsgrensförvaltning som då tillkom har sedan dess visat sig på ett lyckligt sätt kunna underlätta lösandet av samordningsproblemet. Ingenting har sedan dess inträffat som skulle motivera en återgång till det tidigare av den praktiska erfarenheten underkända systemet. Utvecklingen talar i stället klart för ett bibehållande av nu tillämpad ordning.

I propositionen sägs att huvudskälet till att förslaget lagts fram är att det främjar en utveckling i riktning från försvarsgrensförvaltning mot fackförvaltning. Utan att ingå på det berättigade i en sådan utveckling bör

någon ändring i det nuvarande väl fungerande systemet icke ske förrän man kommit till full klarhet om slutmålet. Ett tillvägagångssätt, som innebär att man går ett steg då och ett då utan att veta var man sluligen hamnar, är endast ägnat att skapa förvirring. Dessutom bör beaktas att intill dess en ändring kunnat genomföras och verka kommer beredskapen allmänt sett att vara lägre på området.

Det är väsentligt att det nödvändiga sambandet mellan materiel, taktik, personal och utbildning även framdeles säkerställs. Begreppet vapensystem är en god exponent för hur betydelsefullt det är att hålla alla dessa trådar i en hand. Man kan också uttrycka det så att den förbandsproducerande funktion, som skall åvila försvarsgrenschefer, nödvändiggör att denne bibehåller chefsskapet över sin tygförvaltning.

Anvisningsrätten för försvarsgrenschefer gentemot det tygförvaltande verket blir inte tillräckligt auktoritativ. Utredningen har tydligen också haft en känsla för detta, enär den föreslagit, att exempelvis större beställningar skulle underställas försvarsgrenschefer för godkännande. Sådan prövningssrätt för försvarsgrenschefer kan emellertid befaras medföra, att förvaltningens auktoritet gentemot bl. a. industrien kommer att kringkärvas. Den nu gällande organisationen innebär att försvarsgrenscheferna direkt kan ta ansvaret för utvecklingen. Redan det förhållandet, att försvarsgrenschefer har möjligheten att fatta beslut i egenskap av förvaltningschefer, leder till att hans intentioner kommer att fullföljas smidigare inom förvaltningen, till båtnad för samordningen inom försvarsgrenen i fråga, än om det uteslutande vore fråga om anvisningar från en utomstående myndighet. Det "dubbla chefsskapet" verkar således gynnsamt redan genom sin blotta existens. Denna ordning har utan tvekan medfört ökat förtroende i vad avser fattade beslut och utvecklingsprogram.

På ÖB-planen vill man genom den nya ordningen få fram ett entydigt ansvarsförhållande. Det är egendomligt att man samtidigt på försvarsgrensplanen vill införa en organisation, som leder till oklarhet och kan ge upphov till dualism.

En ändring av ett väl fungerande system måste vara mycket starkt motiverad. I propositionen framhålles att med bibehållet chefsskap över vederbörlig tygförvaltning skulle det förhållandet inträda, att försvarsgrenschefer såsom chefer i förvaltningen skulle kunna vända sig direkt till Kungl. Maj:t och därigenom erhålla en friare ställning som chefer för tygförvaltning än i sin egenskap av chefer för försvarsgrenen. I den senare egenskapen skulle han enligt förslaget rikta sina framställningar till Kungl. Maj:t genom ÖB. Förhållandet betecknas i propositionen som ologiskt. Även om så måhända synes vara fallet är det ett motiv, som väger lätt i jämförelse med de fördelar förhållandet medför. Vi finner nämligen att, om försvarsgrenschefer tillika fungerar som chefer i förvaltning, det är ett förhållande som måste

främja en sammanjämkning av åsikterna inom försvarsgrensledningen, innan de presenteras i högre instans. Man undviker därigenom att sammanjämkningar av sådant slag måste förläggas till ett högre plan, vilket självfallet är både olämpligt och komplicerat samt strider mot den i andra sammanhang alltmänt accepterade principen, att arbete bör utföras och beslut fattas på den nivå där tillräcklig sakkunskap och överblick finns.

Sedan ÖB enligt propositionen tagit det direkta operativa befälet över de regionala ledningsorganen, blir försvarsgrenschefernas uppgifter mer renodlat inriktade på den förbandsproducerande verksamheten. Följden härav vore logiskt sett att knyta försvarsgrenscheferna närmare till försvarsgrensförvaltningarna än tvärtom.

Genom ovanstående synpunkter har vi velat påvisa, att ett bibehållande av nuvarande effektiva system med det "dubbla chefskapet" väl låter sig inpassas i den tilltänkta organisationen. Vi kan alltså icke finna befogat att nu göra någon ändring i försvarsgrenschefernas ställning som försvarsgrensförvaltningschefer. I varje fall bör förestående omdaning av krigsmaktens högsta ledning ha genomförts och tillräckliga erfarenheter härav föreligga, innan denna fråga tas upp till omprövning. Beslut får icke fattas, som innebär att steg tas i riktning mot obestämda mål.

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 109 avslår
Kungl. Maj:ts förslag om principbeslut nu beträffande ändring av försvarsgrenschefernas chefskap över respektive försvarsgrenars tygförvaltande verk.

Stockholm den 11 april 1961

Sven Wedén

Carl Eric Hedén
